

38. MIKOLA SÁNDOR FIZIKAVERSENY
DÖNTŐ - GIMNÁZIUM 10. OSZTÁLY
PÉCS 2019

1. Vízszintes talajjal β szögben hajló, elhanyagolható súrlódású lejtőn a talajszinttől $v_0 = 4 \text{ m/s}$ nagyságú, a lejtő és a talaj metszéspontjával $\alpha = 60^\circ$ -os szöget bezáró sebességgel ellöktünk egy kisméretű korongot. A mozgás addig tart, míg a korong le nem ér. $g = 9,81 \text{ m/s}^2$.

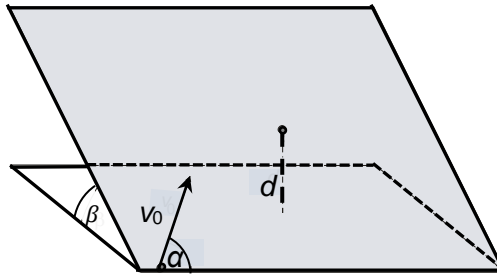
Maximálisan mekkora d távolságra kerül a korong a talajtól, ha

a) $\beta_1 = 45^\circ$?

b) $\beta_2 = 70^\circ$?

Értelmezd a kapott eredmények közötti kapcsolatot!

- c) Mekkora a két mozgás lefolyása közötti időkülönbség?

(Holics László, Budapest)

2. M tömegű kocsit vízszintes sín páron, ami biztosítja a kocsi egyenes vonalú haladását, egyenletesen mozgatunk v sebességgel, F erő kifejtésével. A kocsi vízszintes platóján korábban egy L hosszúságú fonál egyik végét rögzítettük, és a másik végéhez egy m tömegű pontszerű testet erősítettünk. A fonálhoz erősített pontszerű test a kocsihoz viszonyítva $2v$ sebességgel egyenletes körmozgást végez T periódusidővel. Az F erő vízszintes, valamint a kocsi hossz tengelyével párhuzamos. A súrlódás mindenhol elhanyagolható.

a) Add meg a kocsi egyenletes mozgását biztosító F erő és a kocsi útjának kapcsolatát a körmozgás első negyed periódusában, ha $t = 0$ -kor a fonál a kocsi mozgásának irányára merőleges, és az m tömegű test sebessége a kocsi sebességével ellentétes! Vázold az $F(\Delta s)$ függvényt T időintervallumban, a zérushelyek és a szélsőértékek megadásával!

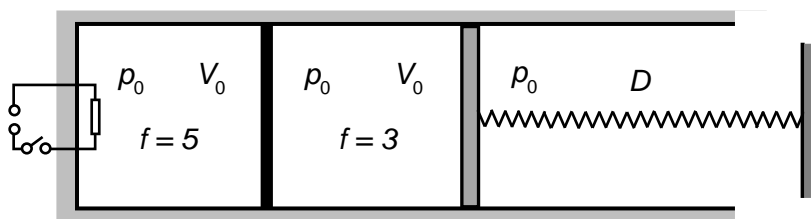
b) Mekkora munkát végez az F erő a $t = 0$ időpillanattól, miközben az m tömegű test sínekkel párhuzamos elmozdulása az első periódusban maximális lesz?

c) Az F erőt abban a pillanatban megszüntetjük, amikor az m tömegű test éppen egyszer körbefordult, és a rendszert magára hagyjuk. Mekkora a testek elmozdulása és sebessége, amikor a fonál az erő megszűnése után először a sínekkel párhuzamos helyzetbe kerül, ha $M = m$?

(Koncz Károly, Pécs)

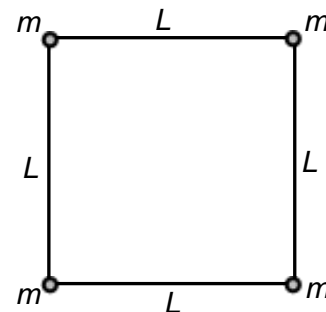
3. Vízszintes, rögzített, egyik végén zárt, hőszigetelt, $A = 1 \text{ dm}^2$ keresztmetszetű hengerben lévő dugattyúk $p_0 = 10^5 \text{ Pa}$ nyomású, $V_0 = 4 \text{ dm}^3$ térfogatú, azonos hőmérsékletű ideális gázokat zárnak el. A bal oldali, elhanyagolható tömegű, jó hővezető anyagból készült dugattyú rögzített, a jobb oldali, súrlódásmentesen mozgó dugattyú hőszigetelő anyagból készült, és egy D direkciós erejű, nyújtatlan rugó kapcsolja össze a rögzített fallal. A bal oldali térrészben lévő gáz kétatomos, a jobb oldaliban lévő pedig egyatomos. A kétatomos gázt egy beépített fűtőszállal lassan melegíteni kezdjük, és a fűtőszál $Q = 2250 \text{ J}$ hőt közöl a rendszerrel. A melegítés következtében az egyatomos gáz olyan folyamatot kezd végezni, hogy a nyomása minden pillanatban egyenesen arányos a térfogatával.

- Határozzuk meg a rugó D direkciós erejét!
- Mennyi munkát végzett a táguló egyatomos ideális gáz a termikus egyensúly beállta során?
- Hányszorosára nőtt a melegítés következtében az egyes gázok nyomása?

(Kotek László, Pécs)

4. Vízszintes, súrlódásmentes, szigetelő anyagú felületen egy négyzet csúcaiban elhelyezkedő, azonos m tömegű és azonos töltésű apró golyókat elhanyagolható tömegű, L hosszúságú nyújthatatlan szigetelő fonalak kötnék össze. Két szomszédos golyó között fellépő elektrosztatikus taszítóerő nagysága mg .

- Mekkora erő feszíti a fonalakat?
- Milyen irányba és mekkora gyorsulással indulnak meg a golyók, ha az egyik fonál elszakad?
- Határozzuk meg a testek sebességét abban a pillanatban, amikor az elszakadt fonál végén lévő golyók a legtávolabb kerülnek egymástól!
- Határozzuk meg a legegyszerűbben, hogy ebben a helyzetben mennyivel ébred nagyobb erő a középső fonálban, mint a másik kettőben!

(Szkladányi András, Baja)

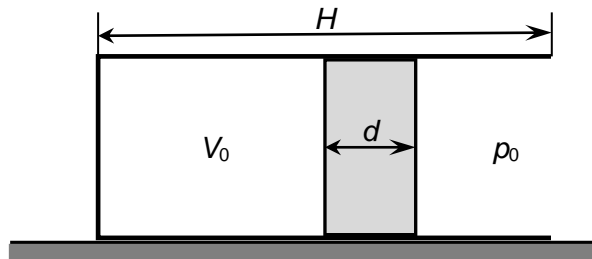
EREDMÉNYES VERSENYZÉST KÍVÁN A SZERVEZŐBIZOTTSÁG!

38. MIKOLA SÁNDOR FIZIKAVERSENY
DÖNTŐ - SZAKGIMNÁZIUM 11. OSZTÁLY
PÉCS 2019

1. Egy $\alpha = 30^\circ$ -os hajlásszögű lejtő alján lévő $m = 2$ kg tömegű pontszerű testre bizonyos ideig a lejtő síkjával párhuzamosan felfelé $F = 25$ N nagyságú erő hat. A test ennek hatására felfelé gyorsul a lejtő feléig, de ott megszűnik ez a húzóerő. A test így az indulástól számítva $t = 1,6$ s alatt épp a lejtő tetejéig jut fel.
- Mekkora a test és a lejtő közötti csúszási súrlódási tényező?
  - Mekkora a test gyorsulása a két szakaszon?
  - Milyen hosszú a lejtő?

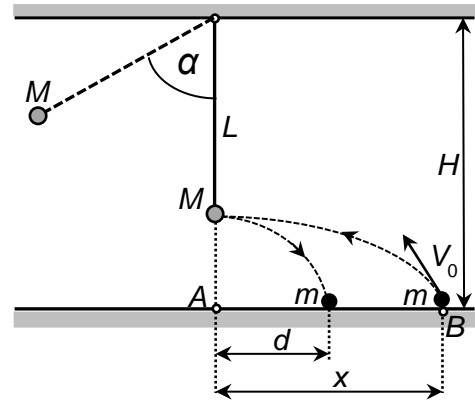
(Dudics Pál, Debrecen)

2. Egy vízszintes helyzetű, egyik végén zárt, $A = 2$ dm² keresztmetszet területű, $H = 40$ cm hosszúságú, jó hővezető hengerben egy $d = 8$ cm vastagságú dugattyú $V_0 = 4$ dm³ térfogatú levegőt zár el a külső levegőtől. A hengert függőleges helyzetbe hozva a bezárt levegő magassága $l_1 = 18,87$ cm-re csökken. A külső légnyomás $p_0 = 10^5$ Pa, $g = 10$ m/s², a higany sűrűsége $\rho_0 = 13\,600$ kg/m³. A súrlódástól eltekintünk.
- Mekkora sűrűségű ötvözetből készült a dugattyú?
  - A függőlegesen álló hengerbe színültig higanyt töltünk a dugattyúra. Milyen magas marad így a bezárt légoszlop?

(Csányi Sándor, Szeged)

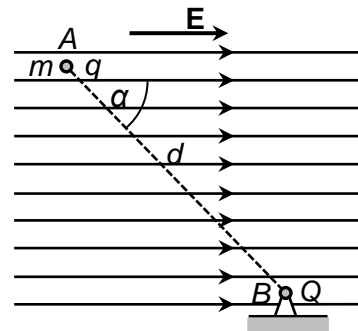
3. A $H = 3,75$ m magas terem mennyezetére $L = 2,5$ m hosszúságú fonalat erősítettünk, melynek alsó végéhez egy M tömegű testet rögzítettünk. Az M tömegű testet az A ponttól x távolságra lévő B pontból megfelelő irányú és nagyságú sebességgel indított m tömegű testtel ütköztettük. Az ütközés centrális és tökéletesen rugalmas volt. Az ütközés előtti pillanatban az m tömegű test sebessége vízszintes irányú volt, majd vízszintes irányban visszapattanva az A ponttól $d = 0,5 x$ távolságban érkezett le a talajra. A fonál legnagyobb kitérése $\alpha = 60^\circ$ volt. A közegellenállás elhanyagolható, $g = 10 \text{ m/s}^2$.

- Mekkora sebességgel indult el az M tömegű test a rugalmas ütközés után?
- Legyen az m tömegű test sebességének nagysága az ütközés előtti pillanatban v_1 , az ütközés utáni pillanatban u_1 ! Határozzuk meg a v_1/u_1 arányt!
- Határozzuk meg a M/m arányt!
- Mekkora x értéke!
- Mekkora v_0 kezdősebességgel indítottuk az m tömegű testet a talajról?

(Suhajda János, Kiskőrös)

4. Vízszintes irányú, homogén elektromos mező A pontjában egy m tömegű, $q > 0$ elektromos töltésű, pontszerűnek tekinthető testet tartunk. A függőleges síkban az A ponttól jobbra lefelé $d = 20$ cm távolságra, a vízszintessel 45° -os szöget bezáró irányban lévő B pontban pedig egy, $Q > 0$ elektromos töltésű, rögzített, pontszerűnek tekinthető töltés található. A homogén mező térerősségének nagysága akkora, hogy $Eq = mg$. A rögzített töltés nagysága pedig akkora, hogy az általa keltett térerősség nagysága az A pontban $\frac{1}{2}E$. Az A pontbeli töltést kezdősebesség nélkül elengedjük.

- Mekkora gyorsulással indul el az m tömegű test?
- Milyen távol lesz a B ponttól, amikor a sebessége maximális?
- Az m tömegű test legfeljebb mennyire közelíti meg a rögzített töltést?

(Zsigri Ferenc, Budapest)

EREDMÉNYES VERSENYZÉST KÍVÁN A SZERVEZŐBIZOTTSÁG!